

РЕЙ БРЕДЪРИ МАШИНАТА ЗА ЩАСТИЕ

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2008

chitanka.info

В неделя сутринта Лио Ауфман вървеше бавно из гаража, сякаш очакваше някоя дъска, жица, чук или гаечен ключ да скочи и да закрещи: „Почни отгук!“ Но нищо не подскочи, нищо не крещеше, че иска да бъде в началото.

Каква трябваше да бъде Машината за щастие? Може би нещо, което можеш да носиш в джоба си?

Или пък нещо, което носи самия теб в собствения си джоб?

— Едно обаче е абсолютно *сигурно* — рече той на глас. — Трябва да бъде *ярка*!

Постави кутия оранжева боя в средата на работната маса, взе един речник и тръгна към къщата.

— Лена? — Погледна в речника. — Чувстваш ли се „доволна, задоволена, радостна, възхитена“? Чувстваш ли се „късметлийка“? Смяташ ли, че нещата вървят „успешно и подходящо“ за теб?

Лена спря да реже зеленчуците и затвори очи.

— Прочети отново първото, моля.

Той затвори речника.

— Какво толкова съм направил, че трябва мислиш цял час, преди да ми отговориш? Попитах те за просто да или не? Значи не си „доволна, задоволена и радостна“, така ли?

— Кравите са „задоволени“, бебетата и старците, каращи второ детство, са „възхитени“, Бог да им е на помощ — рече тя. — Що се касае до „радостна“... Виж ме само как се смея, докато търкам мивката...

Той се вгледа по-внимателно в нея и лицето му се отпусна.

— Лена, вярно е. Мъжете никога нищо не оценяват. Може би следващия месец ще се измъкнем.

— Не се оплаквам! — викна тя. — Не съм аз онази, която идва със списък и казва: „Покажи си езика“. Лио, питаш ли какво кара сърцето ти да бие цяла нощ? Не! Утре ще попиташ: „Какво е брак?“ Кой знае, Лио? Не питай. Хора, които мислят така, които постоянно се питат как стават нещата, какво е това или онова, падат от трапеца в цирка или се задушават, защото се чудят как точно работят мускулите в гърлото. Яж, спи, дишай, Лио, и престани да ме зяпаш, сякаш ме виждаш за първи път!

Лена Ауфман замръзна. Подуши въздуха.

— Ох, Господи, виж какво направи!

Бързо отвори вратата на фурната. Кухнята се изпълни с дим.

— Щастие! — изплака тя. — И заради него е първата ни разправия от половин година! Щастие, и за първи път от двайсет години за вечеря ще има въглени вместо хляб!

Когато димът се разсея, от Лио Ауфман нямаше и следа.

Страховитото дрънчене, сблъсъкът на човек и вдъхновение, разхвърлянето на метал, дърво, чукове, пирони, линеали и отвертки продължи много дни. Понякога победеният Лио Ауфман се скиташе из улиците, нервен и неспокоен, рязко вдигаше глава и при най-малкия намек за далечен смях, слушаше шегите на децата, гледаше какво ги кара да се усмихнат. Вечер седеше по пълните веранди на съседите, слушаше как старите теглят и претеглят живота и при всяка експлозия на радост се оживяваше като генерал, виждащ разгромените тъмни сили и успеха на стратегията си. На път към дома тържествуваше, докато не се озоваваше в гаража с мъртвите инструменти и неодушевено дърво. Тогава светналото му лице помръкваше и преbledняваше и в опита си да прикрие чувството си за провал той започваше да блъска и чука части от машината, сякаш те му бяха виновни. Накрая творението му започна да придобива форма и след десет дни и нощи, треперещ от изтощение, изцяло отдаден, полумъртъв от глад, препъващ се и приличащ на ударен от мълния, Лио Ауфман замаяно влезе в дома си.

Децата си крещяха ужасно едно на друго, но веднага млъкнаха, сякаш Червената смърт бе влязла с биенето на часовника.

— Машината за щастие — изхриптя Лио Ауфман — е готова.

— Лио Ауфман е отслабнал седем кила — каза жена му. — Вече две седмици не е говорил с децата си, те са изнервени и се бият! Жена му също е нервна, качила е пет кила, трябват й нови дрехи, виж! Да, разбира се — машината е готова. А щастливи ли сме? Кой може да каже? Лио, остави го тоя часовник, който си тръгнал да правиш. На нито една кукувица няма да е по мярка! Човек не е бил създаден да бърника в такива неща. Не, не е противно на Бог, но със сигурност изглежда, че е само във вреда на Лио Ауфман. Още една седмица и ще го погребем в собствената му машина!

Но Лио Ауфман бе прекалено зает да гледа как подът бързо се изправя към него.

Колко интересно, помисли си той, докато лежеше на земята.

Докато някой три пъти изкрещя нещо по адрес на Машината за щастие, тъмнината го обгърна с огромно намигване.

Първото нещо, което видя на следващата сутрин, бяха десетки птици, които се носеха из въздуха като разноцветни камъчета, хвърлени в невероятно бистър поток, и тихо отекваха в ламаринения покрив на гаража.

Кучета от всякакви породи тихичко се вмъкваха едно по едно в двора и с тихо скимтене надничаха през вратата; четири момчета, две момичета и няколко възрастни се поколебаха на алеята, след което спряха под черешите.

Лио Ауфман се заслуша. Знаеше какво е онова, което е привикало всички в двора.

Звукът на Машината за щастие.

Беше като онзи, който можеш да чуеш от кухнята на великанка в летен ден. Имаше всевъзможно бръмчене, високо и ниско, постоянно и променливо. Сякаш златни пчели колкото чаши за чай готвеха фантастични храни. Великанката пък доволно си тананика под нос и отива до вратата, огромна като цялото лято, лицето ѝ — огромна луна с цвета на праскова, гледащо спокойно към усмихващи се кучета, златокоси момчета и побелели старци.

— Чакай малко — каза на глас Лио. — Та аз още не съм включвал машината! Сол!

Сол, който стоеше долу на двора, вдигна глава.

— Сол, ти ли я включи?

— Та нали преди половин час ми каза да я загрея!

— Добре, Сол. Забравих. Още не съм се събудил. — И се отпусна обратно в леглото.

Жена му му донесе закуска и спря край прозореца, загледана долу.

— Кажи ми — тихо рече тя. — Ако тази машина е каквото казваш, не би ли трябвало да знае как да прави бебета някъде в себе си? Може ли да прави от седемдесетгодишни старци двадесетгодишни младежи? А и как ли изглежда смъртта, когато се криеш вътре с цялото това щастие?

— Крия се!?

— Ако беше умрял от преумора, какво трябваше да правя днес — да вляза в онази кутия и да съм щастлива ли? И кажи ми също, Лио, как върви животът ти? Знаеш как стоят нещата у дома. Децата стават в седем сутринта, закуска; всички изчезват до осем и половина и оставам само аз да пера, да готвя, да кърпя чорапи, да копая градината, да тичам до магазина или да полирам среброто. Кой се оплаква? Просто ти напомням как вървят нещата в дома ни, Лио, какво има в него! И сега ми отговори — как ще събереш всички тези неща в една машина?

— Тя не е построена по този начин!

— Съжалявам. В такъв случай няма да ми остане време да я погледна.

Целуна го по бузата и излезе, а той лежеше и вдишваше вятъра, който се носеше от скритата машина долу, богат с аромата на онези печени кестени, които се продават есен по улиците на Париж, на които никога не бе стъпвал...

Една котка се промъкна невидимо край хипнотизираните кучета и момчета и замърка срещу вратата на гаража, на звука на снежнобелите вълни, ритмично разбиващи се върху далечен плаж.

Утре, помисли си Лио Ауфман. Утре ще изпробваме машината. Всички заедно.

Отвори очи късно през нощта. Знаеше, че нещо го е събудило. Някъде далеч в друга стая чу плач.

— Сол? — прошепна той и стана от леглото.

Сол плачеше в стаята си, наврял лице във възглавницата.

— Не... не... — хлипаше той. — Свърши... свърши...

— Сол, кошмар ли си имал? Разкажи ми, синко.

Но момчето продължи да плаче.

И както седеше на леглото му, Лио Ауфман внезапно реши да погледне през прозореца. Вратата на гаража беше отворена.

Настръхна.

Когато подсмърчащият Сол отново се унесе в неспокоен сън, баща му слезе долу, отиде при гаража и със затаен дъх протегна ръка.

В прохладната нощ металът на Машината за щастие бе прекалено горещ, за да може да се докосне.

Ясна работа, помисли си той. Сол е идвал тук през нощта.

Защо? Нима е нещастен и се нуждае от машината? Не, щастлив е, просто иска да запази щастието си завинаги. Можеш ли да обвиняваш момче, което е достатъчно умно, за да знае мястото си и да се опитва да го отстоява? Не! И все пак...

Внезапно нещо бяло полетя от прозореца на Сол. Сърцето на Лио Ауфман прескочи няколко удара и заби бясно. Едва после разбра, че вятърът е развял завесата. Но му се стори, че от стаята излита нещо нежно и трепетно, като душата на момчето. И Лио Ауфман вдигна ръце, сякаш за да я хване и да я напъха обратно в спящата къща.

Изстинал, треперещ, той се върна в стаята на Сол, хвана развяващата се завеса и затвори плътно прозореца, за да не може бледото нещо отново да отлети. После приседна на леглото и постави ръка върху гърба на момчето.

— „Разказ за двата града“? Моя. „Старият антикварен магазин“? Ха, това със сигурност е на Лио Ауфман. „Големите надежди“? Тази беше моя. Но нека отсега нататък да е негов!

— Какво е това? — попита влезлият Лио Ауфман.

— Това — рече жена му — е подялба на общото имущество! Когато един баща изкарва акъла на сина си посред нощ, значи е време нещата да се делят на две! Махни се от пътя ми, господин Студен дом, Стар антикварен магазин. Във всички тези книги няма нито един луд учен като Лио Ауфман, нито един!

— Напускаш, без дори да си опитала машината! — запротестира той. — Опитай я поне веднъж! Веднага ще си разопаковаш багажа и ще останеш!

— „Том Суифт и неговият електрически анихилатор“ — чия е тази? — попита тя. — Трябва ли да *позная*?

И изсумтя, и му подаде книгата.

Привечер всички книги, чинии, дрехи и бельо бяха събрани — едно тук, едно там, четири тук, четири там, десет тук, десет там. Замаяна от броенето, Лена Ауфман трябваше да седне.

— Добре — изпъшка тя. — Преди да си тръгна, Лио, докажи ми, че не ти си виновникът за кошмарите на невинните ти синове!

Лио Ауфман мълчаливо изведе жена си в здрача. Тя застана пред високата осем стъпки оранжева кутия.

— Това ли е *щастие*то? — попита тя. — Кое копче трябва да натисна, за да стана преизпълнена с радост, благодарна, задоволена и много признателна?

Децата се бяха събрали около тях.

— Мамо, недей! — възкликна Сол.

— Трябва да знам за какво крещя, Сол. — Тя влезе в машината, настани се и погледна съпруга си, поклати глава. — Не аз имам нужда от това, а ти с разбитите си нерви и навика да викаш за щяло и нещяло.

Лио затвори вратата и викна на невидимата си жена:

— Натисни копчето!

Чу се щракане. Машината трепна леко, като някакво огромно спящо куче.

— Татко! — обади се разтревоженият Сол.

— Чуйте! — рече Лио Ауфман.

Отначало нямаше нищо, само вибрирането на машината от въртенето на разни тайнствени зъбци и колелца.

— Мама добре ли е? — попита Наоми.

— Добре ли? Отлично е! Ето сега... ето!

От машината се чува възклицанията на Лена Ауфман.

— О!... Ах!... Леле!... Париж! — И малко по-късно: — Лондон! А ето го Рим! Пирамидите! Сфинксът!

— Сфинксът, чувате ли, деца? — прошепна Лио Ауфман и се разсмя.

— Парфюм! — изненадано извика Лена Ауфман.

Някъде грамофон тихо засвири „Синият Дунав“.

— Музика! Танцувам!

— Само си *мисли*, че танцува — сподели със света Лио Ауфман.

— Изумително! — възкликна невидимата жена.

Лио Ауфман се изчерви.

— Каква съпричастна съпруга.

И тогава Лена Ауфман заплака в Машината за щастие.

Усмивката на изобретателя изчезна.

— Тя плаче — каза Наоми.

— Не може да бъде!

— Наистина плаче — потвърди Сол.

— Тя просто не може да плаче! — Като примигваше изненадано, Лио Ауфман долепи ухо до машината. — Но... да... като бебе...

Отвори вратата.

— Чакай. — Жена му седеше и по бузите ѝ се стичаха сълзи. — Остави ме да довърша. — И поплака още малко.

Поразеният Лио Ауфман се обърна към машината.

— О, това е най-тъжното нещо на света! — изплака жена му. — Чувствам се ужасно, отвратително... — Излезе навън. — Отначало беше Париж...

— Че какво му е лошото на Париж?

— Не съм си и помисляла, че някога в живота си ще посетя Париж. А сега ме накара да си мисля за него. Париж! Изведнъж ми се прииска да съм в Париж, а знам, че не съм!

— Машината е почти толкова добра...

— Не. Седях вътре в нея и знаех. Знаех, че не е истина!

— Спри да плачеш.

Тя го погледна с големите си тъмни очи, пълни със сълзи.

— Накара ме да танцувам. Не сме танцували от двайсет години.

— Утре вечер ще те заведе на танци!

— Не, не! Не е важно, *не би трябвало* да е важно. Но твоята машина твърди, че е! И аз вярвам! Ще ми мине, Лио, само да се наплача.

— Какво друго?

— Какво друго ли? Машината казва: ти си млада. А аз не съм. Тя все лъже, тази Машина за тъга!

— Защо за тъга?

Жена му вече се бе поуспокоила.

— Лио, грешката ти е, че си забравил — някога, рано или късно, всички трябва да излезем от това нещо и да се върнем при мръсните чинии и неоправените легла. Докато си там вътре, ясно — залезът продължава едва ли не вечно, въздухът ухае прекрасно, температурата е чудесна. Всички неща, които искаш да продължават и продължават. А навън децата чакат обяда си, трябва да се шият копчета. А и да бъдем честни, Лио — колко дълго можеш да *гледаш* един залез? И кой би *поискал* залезът да продължава тъй дълго? Кому е притрябвала идеална температура? Трябва ли въздухът винаги да мирише на хубаво? Та нали след известно време никой няма да обръща внимание? По-добре е залез за минута-две. А след това — нещо друго. Хората са така устроени, Лио. Как си могъл да забравиш?

— Нима съм забравил?

— Винаги сме харесвали залезите, защото се случват веднъж дневно и отминават.

— Но, Лена, именно това е тъжното.

— Не. Ако залезът продължаваше и на нас ни писнеше от него, тогава щеше да е наистина тъжно. Така че си направил две неща, които изобщо не е трябвало да ги има. Направил си бързите неща да стават бавно. И си докарал в задния ни двор далечни неща, на които не им е тук мястото. Те могат само да ти кажат — не, Лена Ауфман, ти никога няма да пътуваш, *никога* няма да видиш Париж! И *никога* няма да стъпиш в Рим. Но пък аз *винаги* съм го знаела, така че защо е нужно да ми се натяква? По-добре да забравиш и да продължиш нататък, Лио, не съм ли права?

Лио Ауфман се подпря на машината, за да запази равновесие. С изненада дръпна опарената си ръка.

— И сега какво, Лена?

— Не аз трябва да решавам. Знам само, че докато това нещо стои тук, все ще искам да вляза в него, или пък Сол ще иска, както е направил снощи, и макар да знаем, че е глупаво, ще седим вътре, ще гледаме разни далечни неща, ще плачем всеки път, когато излизаме, и няма вече да сме подходящо семейство за теб.

— Не разбирам как е възможно така да съм оплескал нещата — рече той. — Само да видя дали всичко това е вярно. — Той седна в машината. — Нали няма да си отидете?

Жена му кимна.

— Ще изчакаме, Лио.

Той затвори вратата. Поколеба се в топлата тъмнина, после натисна копчето и тъкмо се отпускате сред цветове и музика, когато чу някой да крещи:

— Пожар, татко! Машината гори!

Някой заблъска по вратата. Лио скочи, удари си главата и падна тъкмо когато вратата поддаде и синовете му го измъкнаха навън. Чу зад себе си приглушена експлозия. Цялото семейство побягна. Лио Ауфман се обърна и ахна.

— Сол, обади се на пожарната!

Лена Ауфман хвана сина им в движение и му каза:

— Изчакай.

Издигнаха се пламъци, последвани от втора приглушена експлозия. Когато машината се запали наистина добре, Лена Ауфман кимна.

— Добре, Сол. Тичай да извикаш пожарната.

Всички се събраха на пожара. Тук бяха дядо Споулдинг, Дъглас, Том, повечето квартиранти, някои старци оттатък дерето и всички деца от шест преки наоколо. Децата на Лио Ауфман стояха отпред, горди от това колко хубаво изглеждат пламъците, изскачащи от покрива на гаража.

Дядо Споулдинг изучаваше дима в небето.

— Лио, това ли е? — тихо попита той. — Твоята Машина за щастие?

— Някоя година ще разбере и ще ти кажа — отвърна Лио Ауфман.

Жена му стоеше в тъмното и гледаше как пожарникарите тичат насам-натам из двора; гаражът рухна с трясък.

— Лио, няма да ти трябва година, за да разбереш — каза тя. — Огледай се. Помисли. Помълчи малко. После ела и ми кажи. Ще съм вътре, ще редя книгите по лавиците и дрехите в гардеробите, ще приготвям вечеря — и без това закъсняваме за вечеря, виж колко късно е станало. Хайде, деца, помогнете на мама.

Когато пожарникарите и съседите си отидоха, Лио Ауфман остана с дядо Споулдинг, Дъглас и Том, мрачно загледан в димящите развалини. Разрови с крак мократа пепел и бавно каза каквото имаше да каже.

— Първото нещо, което научаваш в живота, е, че си глупак. Последното — че си все същият глупак. За един час премислих много неща. И си казах: Лио Ауфман е сляп!... Искате ли да видите *истинската* Машина за щастие? Патентована е преди няколко хиляди години и продължава да работи — не винаги безупречно, но все пак работи! Винаги е била тук.

— Но пожарът... — започна Дъглас.

— Да, пожарът, гаражът! Но както каза Лена, не ти е нужна цяла година, за да разбереш — изгорялото в гаража няма значение!

Последваха го по стъпалата на предната веранда.

— Ето — прошепна Лио Ауфман. — Предният прозорец. Само по-тихо, и ще я видите.

Дядо Споулдинг, Дъглас и Том колебливо надникнаха през големия прозорец.

Там, в малките топли кръгове светлина, можеше да се види онова, което искаше да покаже Лио Ауфман. Там седяха Сол и Маршал и играеха шах на малката масичка. В трапезарията Ребека нареждаше приборите. Наоми изрязваше хартиени рокли за кукли. Рут рисуваше с водни бои. Джоузеф пускаше електрическото си влакче. Зад отворената врата на кухнята Лена Ауфман вадеше тава печено от изпускащата пара фурна. Всяка ръка, всяка глава, всяка уста извършваше големи или малки движения. През стъклото се чуваха отдалечените им гласове. Някой пееше с тънко гласче. Миришеше на прясно опечен хляб и беше ясно — това е истински хляб, който скоро ще бъде намазан с истинско масло. Всичко бе тук и работеше.

Дядо, Дъглас и Том се обърнаха към Лио Ауфман, който гледаше спокойно през прозореца; по бузите му играеше розова светлинка.

— Разбира се — промърмори той. — Ето я.

И гледаше отначало с тиха тъга, после с удоволствие и накрая със спокойно одобрение как всички части и парченца от къщата се смесват, разбъркват, подреждат, заемат местата си и отново работят равномерно.

— Машината за щастие — каза той. — Машината за щастие.

Миг по-късно вече ги бе оставил сами.

Дядо, Дъглас и Том го видяха как бърника нещо вътре, как прави малка настройка тук, намалява триене там, изцяло погълнат от тази топла, прекрасна, безкрайно фина, завинаги загадъчна и постоянно движеща се машина.

После усмихнати слязоха по стъпалата в свежата лятна нощ.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.